pastatas yra 1 aukšto su neįrengta pastoge. Pastatas statytas XVIII a. pabaigoje – XIX a. pradžioje. 1808 m. plane jau žymimas kaip mūrinis statinys. Pastato šoninis fasadas yra ant posesijos ribos, pastatas stovi 20 m atstumu nuo gatvės. Nuo pradžių ūkinis pastatas naudotas kaip arklidės, vežiminė. Didžioji pastato dalis iki šiol išliko negyvenama – ūkinės paskirties. Arčiausiai šio pastato pirmą kartą archeologiniai tyrimai atlikti 1981 m. Į V nuo Aušros vartų, dabar skvero aplinkoje kasta tranšėja lietaus kanalizacijai, atkasant kito pastato pamatus. Šių statinių sienų viršus užfiksuotas 15–20 cm gylyje nuo paviršiaus. Sienos 1,75 m aukščio, 0,85–1,4 m storio. Įžemis pasiektas tik vienoje vietoje ir fiksuotas 3,2 m gylyje. Nuo esamo paviršiaus iki H_{abs} 128,30 m altitudės fiksuoti iki 1,5–2 m storio piltinio grunto sluoksniai. Žemiau fiksuoti sluoksniai su XIV–XVII a. keramika (*LIIR*, f. 1, b. 849, p. 2–11). Gretimoje aplinkoje nedidelių apimčių neinformatyvūs žvalgymai atlikti 2000 (*ATL 2000 metais*, 2001, p. 595–598) ir 2013 m. (*ATL 2013 metais*, 2014, p. 516–518).

2021 m. šurfas 1 tirtas pastato išorėje, vietoje, kur kultūrinis sluoksnis mažiausiai pažeistas XX a. vykdytų įvairių grunto kasimo darbų. Šurfai 2 ir 3 tirti pastato vidinėje dalyje, prie priešingų sienų. Visuose 3 tirtuose šurfuose fiksuotas 20–60 cm storio XVI–XVII a. I puse datuojamas kultūrinio sluoksnio horizontas su šio laikotarpio radiniais (aptikta žiestų puodų šukių, koklių fragmentų, keletas smulkių gyvūnų kaulų fragmentų) ir įgilintais objektais. Šis horizontas šurfe 1 (2 pav.) fiksuotas 1,8–1,9 m gylyje nuo esamo paviršiaus, šurfe 2 (3 pav.) – 80–100 cm gylyje, šurfe 3 – 1–1,1 m gylyje. Iki XVI–XVII a. pradžios horizonto visuose šurfuose fiksuoti piltinio pobūdžio grunto sluoksniai, susiformavę XX a. Pastato išorinėje dalyje šis sluoksnis gerokai storesnis dėl dirbtinės pakilumos į Š nuo pastato. Įžemis – rusvas priemolis, gelsvas, gelsvai rudas smulkus smėlis šurfe 1 fiksuotas 2,35–2,9 m gylyje, šurfe 2 – 1–1,4 m gylyje (įgilintų objektų vietoje 1,5–2 m gylyje), šurfe 3 – 1,4 m gylyje. Šurfe 2 XVI–XVII a. horizonto paviršiuje PV šurfo kampe fiksuoti plūkto molio ruožai, plytos su braukomis fragmentas – tikėtina, buvusios aslos ar kito statinio fragmentai. Įžemio horizonte 1–1,45 m gylyje fiksuoti 2 įgilinti objektai. Užpilduose jokių radinių neaptikta – tikslesnei objekto interpretacijai nepakanka duomenų.

M. Daukšos Street 3A

In 2021, three test pits (10 m^2 in total) were excavated at M. Daukšos Str. 3A (Fig. 1). An archaeological layer (20–60 cm thick) was recorded in all three tests pits, and the recovered finds and identified cuts date the layer from the 16th to the first half of the 17th century. This layer was recorded at a depth of 80–190 cm from the surface level (Figs. 2–3). A 20th-century fill postdating the 16th–17th-century layer was observed in all test pits. A brown clay loam and a yellow or brownish-yellow fine sand comprised the sterile soil layer, which was recorded at a depth of 1–2.9 m

Darius Kontrimas

Maironio gatvė 12

2021 m. atlikti žvalgomieji tyrimai planuojamo rekonstruoti pastato aplinkoje, sklype Maironio g. 12, Sereikiškių parko (UK 36119), Vilniaus vandenvietės pastatų komplekso (UK 28005) teritorijose. Jų metu tirti 7 šurfai (32,5 m^2 bendras plotas). Istorinė pastatų užstatymo raida yra susijusi su Vilniaus Šventųjų Pranciškaus Asyžiečio, Bernardino Sieniečio bei Šv. Onos bažnyčių ir bernardinų vienuolyno statinių

ansambliu (UK 766). Kazimieras Jogailaitis iš karališkosios žemės išskirtą sklypą padovanojo vienuoliams bernardinams, 1579 m. šią privilegiją patvirtino Steponas Batoras, o 1744 m. – Augustas III. Bernardinai XV a. pabaigoje pastatė mūrinę bažnyčią ir vienuolyną. Vienuoliai teritoriją valdė beveik 400 metų, iki 1864 m. Pelkėtą ir šaltiniuotą sklypą jie pavertė sukultūrintu sodu su tvenkiniais, kanalais, sodais ir daržais. XVIII a. sklypo V dalį (dabartinės Maironio gatvės zona) pertvarkė į reprezentacinį uždaro tipo parką dvasiškių aukštuomenei, suskaidytą stačiakampiais kvartalais, apsodintą egzotiškais medžiais. ŠR (dabartiniame Sereikiškių parke) susiformavo ūkinis vienuolyno sektorius, kurį sudarė 2 ilgi L plano pastatai su uždaru kiemu, kuriuose buvo kepykla, alaus darykla, tarnų kambariai, grūdų aruodas, arklidės, stalių, račių ir batsiuvių dirbtuvės, tvartai, pirtis. Ūkinius pastatus supo gerai sutvarkyti, su įrengta laistymo ir drenažo sistema, vaismedžių sodai, daržai, apynynai. Iš V pusės sklypą juosė mūro tvora, iš ŠR ir P – medinė aštriakuolių tvora ir Vilnios upė, PV prie bažnyčių buvo kapinės. 1864 m. bernardinų vienuolynas uždarytas, o sodas perduotas miesto savivaldybei. Savivaldybė ėmė vystyti miesto sodo įkūrimo idėją, apjungiant Bernardinų, Botanikos sodus ir Pilies skverą. 1878 m. panaikinta citadelė, iki 1879 m. užpiltas kanalas, skyręs Botanikos ir Bernardinų sodus (Kultūros vertybių registro dosjė: https://kvr.kpd.lt/#/static–heritage–detail/59518187–047E–473E–8C97–F655CADB6ED6/true [žr. 2022 01 18]). Pagal turimus 1799 ir 1847 m. istorinius planus galima spręsti, kad dalis esamų pastatų atitinka buvusį istorinį užstatymą. Planuose nurodoma, kad būtent dviejuose sujungtuose L formos pastatuose buvę ūkiniai vienuolyno pastatai – valgykla, virtuvė, bravoras ir panašiai (1 pav.).

1 pav. Tyrimų vietos situacijos planas: 1 – kultūros paveldo objektų teritorijų ribos; 2 – tirti šurfai; 3 – 1978 m. tyrimų vietos; 4 – 1985 m. tyrimų vietos; 5 – 2008 m. tyrimų vietos; 6 – 1980 m. tyrimų vietos; 7 – 1999 m. tyrimų vietos; 8 – 2011–2012 m. tyrimų vietos. D. Kontrimo brėž.

Fig. 1. Plan of the area: 1 – boundaries of cultural heritage sites; 2 – test pits; 3 – 1978 excavation area; 4 – 1985 excavation area; 5 – 2008 excavation area; 6 – 1980 excavation area; 7 – 1999 excavation area; 8 – 2011–2012 excavation area.

2 pav. Aptiktos keramikos pavyzdžiai. D. Kontrimo nuotr.
Fig. 2. Some recovered pot sherds.

Pirmą kartą arčiausiai tirto sklypo anksčiau archeologiniai tyrimai vykdyti 1978 m. – šiluminės trasos vietoje archeologinius tyrimus ir žvalgymus atliko V. Staskonytė. Ištirtos dvi 4,5x2,5 m dydžio perkasos (2,6–3 m gylio), žvalgyta 148 m ilgio trasa. Stratigrafijos interpretavimas ir datavimas nepateikiamas, nurodoma, kad daugiausia fiksuoti „pilkos žemės sluoksniai su griuvenomis" ir „intensyvi juoda žemė, daug molio intarpų", aptiktas „medinis sutrūnijęs lovys" (*LIIR*, f. 1, b. 651, p. 2–16). 1980 m. G. Gendrėnas atliko archeologinius tyrimus įrengiant slėptuvę jau iškastoje apie 3 m gylio duobėje (apie 200 m^2 plotas). Tyrimų metu fiksuotas iki 5 m storio kultūrinis sluoksnis. Apatinis kultūrinio sluoksnio horizontas – apie 2,2–2,4 m storio juosvas durpingas gruntas. Jame daug medžių šaknų, skiedrų, stambesnių rąstų liekanų. Sluoksnis interpretuotas kaip buvęs pelkėtas Vilnios slėnis ir datuotas XVI–XVII a. Tyrimų metu aptikti du mūrai. XVIII a. arkinio rūsio fragmentas rastas apie 1,7 m gylyje. Kitas 1,5 m pločio, 1,8 m ilgio mūras datuotas XVI a. 3,5–4 m gylyje aptikti 5 įkasti rąstai (*LIIR*, f. 1, b. 887, p. 4–14). 1985 m. tuometinio Vilniaus dailės instituto keramikos korpuso, garažų ir kiemelio vietoje kastos pamatų duobės vietoje (apie 900 m^2) žvalgymus atliko G. Vaitkevičius. Didžiojoje ploto dalyje fiksuotas suardytas kultūrinis sluoksnis. Geriausiai išlikęs kultūrinio sluoksnio horizontas datuotas XVII a. (aptiktas šio laikotarpio grindinys). Ploto V dalyje aptikta mūro siena su nišomis, datuota XVIII a. (*KPC PB*, f. 5, ap. 3, b. 644, p. 3–8). Taip pat artimoje aplinkoje archeologiniai tyrimai vykdyti 2008 (*ATL 2008 metais*, 2009, p. 292–293), 2011 (*ATL 2011 metais*, 2012, p. 472–477), 2012 (*ATL 2012 metais*, 2013, p. 506–519), 1999 m. (*ATL 1998 ir 1999 metais*, 2000, p. 489).

Žvalgomųjų tyrimų metu 2 šurfai (2 ir 5) tirti istoriniuose planuose žymimo buvusio statinio P korpuso vietoje. Šurfas 6 tirtas Š korpuso vietoje. Tiriant šiuos šurfus siekta nustatyti, patikslinti buvusių pastatų vietas, pagrįsti arba paneigti spėjamą jų išsidėstymą. 3 šurfai (šurfai 1, 3, 7) tirti buvusio vidinio kiemo dalyje, siekiant nustatyti buvusių dangų išlikimo laipsnį (istoriniuose planuose žymimas grindinys), kultūrinio sluoksnio storį, stratigrafiją, chronologiją. Šurfas 4 tirtas prie V korpuso, siekiant nustatyti, ar dabartiniai pastatai yra įrengti ant buvusių, XVIII–XIX a. planuose matomų pastatų pamatų. Ankstyviausi XVI–XVII a. kultūrinio sluoksnio horizontai fiksuoti šurfuose 1, 2, 6 ir 7 1,5–2,4 m gylyje. Kultūrinis sluoksnis (juodas durpingas smėlis) neintensyvus – aptikta sąlyginai mažai radinių (2 pav.).

Šurfas 1 tirtas PR sklypo dalyje. Įžemis – pilkšvas smėlis, rusvas žvirgždas fiksuotas 3 m gylyje nuo esamo paviršiaus. 90–150 cm gylyje atidengtas preliminariai XIX a. II puse – XX a. pradžia datuojamas mūras. 1,8–2,25 m gylyje fiksuotas 85–130 cm storio juodo žvyringo smėlio XVI–XVII a. kultūrinio sluoksnio horizontas (3 pav.).

Šurfas 2 tirtas sklypo P dalyje. Jame ieškota 1847 m. plane pažymėto pastato pamatų. Įže-

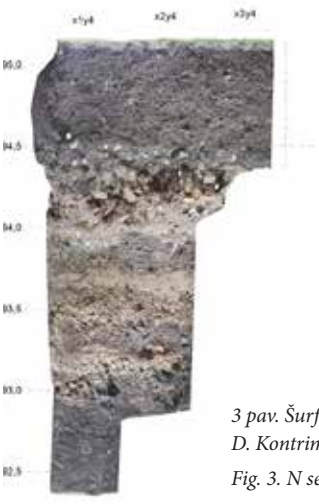

3 pav. Šurfo 1 Š pjūvis. D. Kontrimo brėž.

Fig. 3. N section of test pit 1.

4 pav. Šurfas 6. D. Kontrimo nuotr.

Fig. 4. Test pit 6.

mis – gelsvai rudas smulkus smėlis fiksuotas 2,3–2,5 m gylyje nuo esamo paviršiaus. 1,4–1,5 m gylyje fiksuotas 90–100 cm storio durpingo juodo smėlio XVI–XVII a. kultūrinio sluoksnio horizontas. Pastato pamatų šurfe neaptikta. **Šurfas 3** tirtas sklypo V dalyje. Įžemis – gelsvai rudas smulkus smėlis fiksuotas 2,1–2,5 m gylyje – kultūrinis sluoksnis šurfo vietoje suardytas XX a. – iki įžemio horizonto fiksuoti piltinio pobūdžio maišyto grunto sluoksniai. **Šurfas 4** tirtas sklypo V dalyje, prie esamo pastato fasado. Įžemis šurfe nepasiektas – šurfas tirtas iki 30–40 cm gylyje aptiktos XX a. pradžios nuogrindos. 60–70 cm pločio nuogrindą sudaro įvairaus dydžio (8x8x5, 10x9x7, 19x15x10, 23x12x9, 28x20x12 cm ir panašiai) neskaldyti rieduliai. **Šurfas 5** tirtas sklypo PV dalyje siekiant aptikti 1847 m. plane pažymėto pastato pamatus. Įžemis – rusvas žvyras, gelsvai rudas smėlis fiksuotas 1,9–2,1 m gylyje nuo esamo paviršiaus. Iki 1,5–1,6 m gylio fiksuoti piltinio pobūdžio maišyto grunto sluoksniai. 1,5–1,6 m gylyje fiksuotas 30–50 cm storio griuvenų sluoksnis, preliminariai datuojamas XIX a. (aptikta šio laikotarpio koklių). Griuvenų sluoksnis gali žymėti šio pastato buvimo vietą. **Šurfas 6** tirtas ŠR sklypo dalyje siekiant aptikti 1847 m. plane pažymėto pastato pamatus. Įžemis – pilkšvas smėlis kalamuoju gruntotraukiu fiksuotas 4 m gylyje nuo esamo paviršiaus. Šurfo ŠR dalyje 1,3–1,4 m gylyje fiksuotas preliminariai XIX a. II pusės – XX a. pradžios mūro fragmentas. Šurfo P dalyje 2,1–2,3 m gylyje nuo esamo paviršiaus, po piltinio pobūdžio grunto sluoksniais fiksuotas XVII–XVIII a. kultūrinio sluoksnio horizontas. 2,6–2,7 m gylyje fiksuotos dalinai išlikusios medinės grindys, preliminariai datuojamos XVII a. (4 pav.) Vietoje, kur grindys neišlikusios, žemiau jų horizonto, fiksuotas 1,3–1,4 m storio XVI–XVII a. pradžia datuojamas kultūrinio sluoksnio horizontas. 1847 m. plane pažymėto pastato pamatai šurfe neaptikti. **Šurfas 7** tirtas centrinėje sklypo dalyje. Įžemis – gelsvai rudas smulkus smėlis fiksuotas 2,4–2,5 m gylyje nuo esamo

paviršiaus. Šurfo R dalyje 2,1–2,2 m gylyje po piltinio pobūdžio grunto sluoksniais fiksuotas perdegęs plūktas molis. Šurfo V dalyje žemiau plūkto molio horizonto fiksuotas 15–20 cm storio juodo smėlio kultūrinio sluoksnio horizontas, kurio chronologija kol kas nėra aiški – aptikta tik keletas smulkių gyvūnų kaulų.

Ištyrus 7 šurfus (32,5 m^2) nustatyta, kad ankstyviausi XVI–XVII a. kultūrinio sluoksnio horizontai fiksuoti 1,5–2,4 m gylyje šurfuose 1, 2, 6 ir 7. Kultūrinis sluoksnis (juodas durpingas smėlis) neintensyvus – aptikta sąlyginai mažai radinių (2 pav.). Tyrimų metu 1847 m. plane pažymėto pastato (1 pav.) pamatai šurfuose 2, 5 ir 6 neaptikti. Šurfe 5 rastas XIX a. datuojamas griuvenų sluoksnis gali žymėti šio pastato buvimo vietą. Šurfe 1 aptikta preliminariai XIX a. II puse – XX a. pradžia datuojamo pastato sienos dalis. Šurfe 6 aptiktas preliminariai XIX a. II pusės – XX a. pradžios pastato sienos fragmentas ir XVII a. lentų klojinys – medinės grindys (4 pav.). Šurfe 7 aptikta tikėtina aslos vieta – plūktas degęs molis.

Maironio Street 12

In 2021, seven test pits (32.5 m^2 in total) were excavated in Sereikiškės Park in Vilnius (Maironio Str. 12). The foundations of a building indicated on a plan of the area dating from 1847 (Fig. 1) were absent in test pits 2, 5, and 6. Test pit 5, however, yielded a 19th-century rubble deposit which may be indicative of the location of the building in question. Test pit 1 revealed the partial wall of a building, which dated from the second half of the 19th to the early 20th century based on initial estimates (Fig. 3). Similarly, test pit 6 contained the partial wall of a building (initially dated to between the second half of the 19th and the early 20th century) and a 17th-century plank arrangement, likely a floor (Fig. 4). A potential earthen floor was discovered in test pit 7, evidenced by the presence of packed burnt clay. The earliest levels of a 16th–17th-century layer were recorded in test pits 1, 2, 6, and 7, at a depth of 1.5–2.4 m. Overall, the archaeological layer (black peaty sand) was sparse, yielding relatively few finds (Fig. 2).

Linas Kvizikevičius,
Aistė Ragauskaitė

Antakalnio gatvė 26

2021 m. Antakalnio g. 26 sklype, būsimo daugiabučio vietoje prieš numatytas statybas vykdyti detalieji tyrimai. Sklypas yra apatinėje Neries terasoje, šlaito vietoje, istoriniame miesto priemiestyje. Iš turimų istorinių duomenų žinoma, jog Antakalnio priemiestis formavosi nuo XVI a., o jo urbanistinė raida iki XIX a. II pusės – XX a. pradžios buvusi lėta. 1734–1738 m. sudarytame J. G. M. Fiurstenhofo plane į V nuo dabartinės Antakalnio gatvės, apatinėje Neries terasoje vaizduojamos sodybos su mediniais namais ir dirbamais laukais. Nagrinėjant 1808 m. planą matyti, kad sklype buvo 3 mediniai namai. Vienas jų orientuotas R–V kryptimi ir pastatytas galu į gatvę, antrasis – nedidelio tūrio, orientuotas Š–P kryptimi, pastatytas ilgąja kraštine prie gatvės, o trečiasis – kiemo gilumoje, orientuotas Š–P kryptimi. Būtent į šio pastato kontūrą patenka 2021 m. atidengtos krosnies liekanos (1 pav.). 1938 m. Vilniaus plane nagrinėjamame sklype vaizduojamas R–V kryptimi orientuotas namas, kurio kontūras beveik atitinka nugriauto namo kontūrą. Šis medinis namas, prieš pradedant archeologinius tyrimus, nugriautas 2019 m., jo pamatai užfiksuoti tyrimų metu.

Archeologinius tyrimus Antakalnio g. 26 sklype 2020 m. vykdė I. Masiulienė. Ištirti 3